

Korcelli, Piotr / Kostrowicki, Jerzy

Skład Towarzystwa Naukowego Warszawskiego : (kadencja 1992-1994) : Wspomnienia pośmiertne : Kazimierz Dziewoński (1910-1994)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 57, 50-52

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

uczniów nie tylko spośród studentów, z którymi zetknął się w trakcie pracy dydaktycznej na uczelniach, ale również, a może przede wszystkim, spośród chętnie zatrudnianych przez Niego młodych adeptów nauki w placówkach naukowych, którymi kierował w różnych okresach swojej pracy zawodowej. Był dobrym nauczycielem, cierpliwie wprowadzającym w tajniki pracy naukowej, przyzwyczajającym od pierwszych kroków do rzetelności i wytrwałości w żmudnej niekiedy działalności naukowej.

Prof. H. Sandner zmarł po krótkiej chorobie 28 października 1994 r.

Teresa Pojmańska

KAZIMIERZ DZIEWOŃSKI
(1910–1994)

4 listopada 1994 roku zmarł w swoim domu w Otrębusach koło Warszawy Profesor Kazimierz Dziewoński, geograf i urbanista, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, członek zwyczajny TNW od 1982 r.*

Urodził się 10 lipca 1910 roku w dalekim Iwanowie-Wozniesieńsku, ale już w następnym roku rodzina przeniosła się do Krakowa, gdzie ojciec – Karol Dziewoński objął Katedrę Chemii Organicznej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Kazimierz Dziewoński studiował na Politechnice Lwowskiej, uzyskując w 1934 r. dyplom inżyniera architekta. Po studiach powrócił do Krakowa i podjął pracę jako kierownik pracowni urbanistycznej i rzeczoznawca Związku Miast Polskich. Wybuch wojny zastał Go w Stanach Zjednoczonych. W 1940 roku rozpoczął prace jako projektant w Studium Architektonicznym Antonina Raymonda. W lipcu 1941 r. zgłosił się jako ochotnik do formujących się w Kanadzie oddziałów wojska polskiego, z którymi w maju 1942 r. przybył do Wielkiej Brytanii. Jesienią 1942 r. został odkomenderowany do Polskiej Szkoły Architektury w Liverpoolu jako wykładowca planowania miast i planowania regionalnego.

W grudniu 1945 roku Kazimierz Dziewoński powrócił do Polski i wkrótce został dyrektorem Biura Studiów w Głównym Urzędzie Planowania Przesztrzennego. Pełnił także funkcję zastępcy profesora i kierownika Studium

---

* Niniejsze wspomnienie ukazało się wcześniej w „Przeglądzie Geograficznym”, 1995, z. 3-4.

Planowania na Uniwersytecie Wrocławskim. Po rozwiązaniu w 1949 r. GUPP pracował do 1959 r. w Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego jako doradca do spraw lokalizacji, a następnie jako wicedyrektor Zespołu Planów Perspektywicznych.

Po utworzeniu w 1953 r. Instytutu Geografii Polskiej Akademii Nauk został w nim samodzielnym pracownikiem naukowym, a w 1954 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego. W 1956 roku objął w Instytucie kierownictwo Zakładu Geografii Osadnictwa i Ludności, a w 1961 r. – Pracowni Regionalizacji Ekonomicznej.

Przez dwanaście lat (1961 - 1972) był zastępcą dyrektora Instytutu do spraw naukowych. Był jednym z założycieli, a w latach 1984-1990 przewodniczącym Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju przy Prezydium PAN; członkiem wielu innych komitetów naukowych, także przewodniczącym Komitetu Nauk Geograficznych PAN; członkiem wielu rad naukowych instytutów badawczych; koordynatorem tzw. węzłowych oraz międzyresortowych, międzydyscyplinarnych programów badawczych dotyczących podstaw przestrzennego zagospodarowania Polski. Był członkiem Towarzystwa Urbanistów Polskich od 1937 r., a od 1947 r. Polskiego Towarzystwa Geograficznego. W 1976 roku został wybrany członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk.

Profesor Kazimierz Dziewoński był świetnym organizatorem i promotorem prac naukowych (promował kilkudziesięciu doktorów) oraz planistycznych, ale największą sławę przyniosły Mu napisane przez Niego książki i artykuły. Spis publikacji Profesora obejmuje ponad 250 pozycji z dziedziny urbanistyki, planowania przestrzennego i regionalnego, teorii lokalizacji, użytkowania ziemi, regionalizacji ekonomicznej, procesów uprzemysłowienia i urbanizacji, teorii geografii osadnictwa, funkcji i morfologii miast, systemów osadniczych, migracji ludności i przemian demograficznych, a także mieszkalnictwa i środowiska człowieka. Liczne prace opublikowano za granicą i one zwłaszcza weszły na stałe do międzynarodowej naukowej literatury geograficznej i regionalnej.

W każdym międzynarodowym gremium naukowym, w którym Profesor zdecydował się być aktywny, zyskiwał szybko wielki autorytet oraz miejsce lidera. Tak było w Międzynarodowej Unii Geograficznej, w której kierował w latach 1965 - 1968 pracami Komisji Regionalizacji Ekonomicznej, a w latach 1976 - 1984 przewodniczył Komisji Krajowych Systemów Osadniczych. Tak było w Regional Science Association – międzynarodowym stowarzyszeniu badań regionalnych – którego został przewodniczącym w 1971 roku, a przed dwoma laty, w 1993 r. – laureatem unikalnego

wyróżnienia, przyznanego w świecie tylko trzem wybitnym przedstawicielom badań regionalnych – Pierścienia Augusta Lösch.

We wszystkich tych dziedzinach Profesor Kazimierz Dziewoński organizował badania naukowe w Polsce oraz porównawcze studia międzynarodowe, dając im jednocześnie za podstawę własne prace teoretyczne – teorię regionu ekonomicznego, teorię bazy ekonomicznej miast, teorię krajowego systemu osadniczego. Po te prace będzie sięgał każdy, kto poświęca się badaniom dotyczącym geografii ekonomicznej, osadnictwa człowieka i gospodarki przestrzennej.

Larry S. Bourne, wybitny geograf kanadyjski, profesor Uniwersytetu w Toronto, napisał następujące słowa: „Przyjąłem z głębokim smutkiem wiadomość o odejściu Profesora Kazimierza Dziewońskiego. Był wielkim człowiekiem, łagodnym człowiekiem i dobrym przyjacielem. Stanowił On wielką wartość dla Instytutu, dla dyscypliny geografii i dla Polski. Będzie nam wszystkim Go brakowało. Ja osobiście nauczyłem się od Niego wiele więcej niż kiedykolwiek sądził. Nigdy Go nie zapomnę.” (Toronto, 25 stycznia 1995 r.)

Pisał i uczestniczył w życiu naukowym niemal do ostatnich dni. Co roku ukazywały się drukiem Jego nowe znaczące prace. Uległ ciężkiej chorobie, a po przebytej przed pięcioma laty poważnej operacji nie odzyskał już pełni sił.

Pozostały prace Kazimierza Dziewońskiego, pozostanie po Nim pamięć; lecz Profesora, jako Człowieka, Nauczyciela i Przyjaciela, nikt nie zastąpi.

*Jerzy Kostrowicki,
Piotr Korcelli*